

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku A. F.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wcześniejszą emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 stycznia 2012 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 6 maja 2011 r.,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. adw. R. G. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego 120 zł (sto dwadzieścia zł) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, którą to kwotę należy podwyższyć o stawkę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 6 maja 2011 r. oddalił apelację wnioskodawcy (urodzonego 6 grudnia 1948 r.) od wyroku Sądu Okręgowego z 21 września 2010 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji pozwanego z 21 czerwca 2010 r. odmawiającej mu prawa do emerytury na podstawie art. 29 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS po wznowieniu postępowania przez pozwanego w sprawie zakończonej uprzednio decyzją z 23 grudnia 2008 r. Z wnioskiem o emeryturę wnioskodawca wystąpił 4 listopada 2008 r. Niespornym

było, że po okresach pracowniczego zatrudnienia , ostatnio – od 15 lutego 1994 r. do 31 marca 2004 r. – podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. Uzyskał prawo do renty inwalidzkiej rolniczej z tytułu długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji od daty wniosku (13 listopada 2003 r.). Pozwany uznał wnioskodawcy łącznie 38 lat i 1 miesiąc okresów składkowych i nieskładkowych. Ubezpieczeniu społecznemu z tytułu stosunku pracy wnioskodawca podlegał przez 24 lata, 10 miesięcy i 14 dni. Przyczyną odmowy emerytury na podstawie art. 29 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS było to, że przed wnioskiem o emeryturę nie był ubezpieczony jako pracownik, lecz jako rolnik, a ponadto uprawniony był do renty rolniczej, nie zaś do renty z tytułu niezdolności do pracy z tytułu pracowniczego ubezpieczenia społecznego. W okresie ostatnich 24 miesięcy nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w stosunku pracy co najmniej 6 miesięcy. Wskazano, iż z art. 29 nie wynika wprost czy prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ma wynikać z ubezpieczenia pracowniczego, czy też każdego innego. Jednak uwzględniając reguły wykładni gramatycznej, logicznej, funkcjonalnej i systemowej należy przyjąć, że warunkiem równoważnym pozostawania w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach podlegania ubezpieczeniu przed zgłoszeniem wniosku jest pobieranie renty z tytułu ubezpieczenia pracowniczego. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 lutego 2006 r., III UZP 3/05 i Sąd Apelacyjny w pełni je podzielił.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący odwołał się do podstaw przesądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Istotne zagadnienie prawne „sprowadza się do potrzeby rozstrzygnięcia: - czy osoba uznana za całkowicie niezdolną do pracy (art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS) ubiegając się o wcześniejszą emeryturę musi wykazać się 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy czy też wskazany okres nie musi być pochodną pozostawania w stosunku pracy; - czy osoba, która w dacie złożenia wniosku o wcześniejszą emeryturę, jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy, musi spełniać dodatkowe warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

W ocenie skarżącego ubezpieczony nie ma obowiązku wykazania dodatkowych warunków wskazanych w art. 29 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z uwagi na zawarte w treści tego przepisu zastrzeżenie, że wymogów tych nie stosuje się wobec wnioskodawców, którzy w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnieni do renty z tytułu niezdolności do pracy. Wyłączenie to powinno dotyczyć zarówno warunku podlegania ostatnio ubezpieczeniu pracowniczemu przez określony okres czasu lecz również warunku posiadania statusu pracownika bezpośrednio przed zgłoszeniem wniosku. Za takim rozumieniem powyższego przepisu przemawia nie tylko konstrukcja lecz także względy wykładni logicznej. Trudno bowiem wymagać od ubezpieczonych będących osobami niezdolnymi do jakiegokolwiek pracy (jak skarżący) podjęcia zatrudnienia na podstawie stosunku pracy w czasie pobierania renty z tego tytułu bezpośrednio przed zgłoszeniem wniosku emerytalnego”.

W zakresie drugiej podstawy przedsądu wskazano, że „wykładni wymaga przepis art. 29 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (...) poprzez wyjaśnienie: - czy renta z tytułu niezdolności do pracy, o której mowa w ust. 2 pkt 2 musi być pochodną pozostawania w stosunku pracy, czy też może być pochodną podlegania innymi ubezpieczeniami. W materii tej widoczna jest niejednorodność orzecznictwa” (wyroki Sądu Najwyższego: z 13 stycznia 2006 r., I UK 145/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 367; z 12 sierpnia 2004 r., III UK 77/04, OSNP 2005 nr 6, poz. 86; z 11 stycznia 2011 r., I UK 272/10, LEX nr 738538; z 2 lipca 2008 r., II UK 326/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 301).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wskazane we wniosku podstawy (wyżej *in extenso*) nie spełniają się jako przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Pierwsza, z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż postawione kwestie nie składają się na istotne zagadnienie prawne, lecz sprowadzają się tylko do zwykłej wykładni prawa, której można wymagać od jurysty. W przeciwnym razie skarga kasacyjna nie miałaby granic i postępowanie kasacyjne byłoby kolejną powszechną instancją.

Wszak nawet wykładnia prawa jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jest ściśle uwarunkowana określoną potrzebą wykładni przepisów. Co do odpowiedzi na postawione pytania, to w zakresie pierwszego 25-letni staż emerytalny z art. 29 ust. 1 pkt 2 to okres składkowy i nieskładkowy nie tylko wynikający ze stosunku pracy. Dopiero w art. 29 ust. 2 takie ubezpieczenie ma znaczenie. W odniesieniu do drugiego pytania nie można nie zauważyć, że skarżący w uzasadnieniu pytania użył frazy przeniesionej z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 8 listopada 2007 r. (III AUa 2315/06, LEX nr 447169) i zdaje się trzymać tezy tego wyroku („Ubezpieczony, który w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę na podstawie art. 29 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy nie musi wykazywać żadnego z dodatkowych warunków określonych w ustępie 2 tego artykułu”), co nie jest prawidłowe, gdyż warunki stażowe z art. 29 ust. 1 same w sobie nie składają się na prawo do wcześniejszej emerytury. Jest oczywiste, że prawo do tej emerytury nabywa ten, kto spełnia jednocześnie warunki z ust. 1 i ust. 2 tego przepisu (art. 29), albo ten kto spełnia jednocześnie warunki z ust. 1 i 3 tego przepisu. Innymi słowy odpowiedź na drugie pytanie jest pozytywna, tj. osoba, która w dacie złożenia wniosku o wcześniejszą emeryturę, jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy musi spełniać także warunek z art. z art. 29 ust. 2 pkt 1, czyli emerytura przysługuje temu ubezpieczonemu, który ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, był pracownikiem. Innymi słowy renta z tytułu niezdolności do pracy zwalania z warunku z art. 29 ust. 2 pkt 2 lecz nie z warunku z art. 29 ust. 2 pkt 1. Wszak nie można twierdzić inaczej, gdyż nie można zaprzeczyć wyraźnej koniunkcji warunków z pkt 1 i 2 ust. 2 art. 29. Gdy aprobować zapatrywanie wniosku, to zatraciłby się – niekwestionowany – pracowniczy charakter tej emerytury. Orzecznictwo jest w tym zakresie bogate i wniosek powinien wpierv sam je ujawnić i przeanalizować przed stawianiem kwestii, które nie sprawiają kłopotów w wykładni.

Druga, z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż jak do tej pory – wbrew twierdzeniu wniosku – nie ma rozbieżności orzecznictwa w kwestii czy renta z tytułu niezdolności do pracy, o której mowa w art. 29 ust. 2 pkt 2 powinna być pochodną pozostawania w stosunku pracy. Wszak zgodne w tym zakresie jest stanowisko

Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu Sądu Najwyższego z 8 lutego 2006 r., III UZP 3/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 84 („Z art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie wynika wprost, czy prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ma wynikać z ubezpieczenia pracowniczego, czy także każdego innego. Jednak uwzględniając reguły wykładni gramatycznej, logicznej, funkcjonalnej i systemowej, należy przyjąć, że warunkiem równoważącym pozostawanie w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach podlegania ubezpieczeniu przed zgłoszeniem wniosku jest pobieranie renty z tytułu ubezpieczenia pracowniczego”) oraz w wyroku z 2 lipca 2008 r., II UK 326/07 („Renta z tytułu niezdolności do pracy, o której mowa w art. 29 ust. 2 pkt 2 *in fine* ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych powinna wynikać z pracowniczego ubezpieczenia społecznego”). Natomiast odwołanie się we wniosku do innych orzeczeń z twierdzeniem, że są rozbieżne, nie jest zasadne, gdyż nie stawia się w nich przeciwnej tezy, a nawet nie zajmują się bezpośrednio kwestią postawioną w pytaniu, czy renta z tytułu niezdolności do pracy, o której mowa w art. 29 ust. 2 pkt 2 musi być pochodną pozostawania w stosunku pracy, czy też może być pochodną podlegania innym ubezpieczeniom. Innymi słowy wniosek nie wykazuje rozbieżności w orzecznictwie jako warunku przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Nawet gdyby założyć, że przepis art. 29 ust. 2 pkt 2 pozwala również na wykładnię dalej idącą, tj. że renta z tytułu niezdolności do pracy może być pochodną podlegania innym ubezpieczeniom (co wprawdzie wymagałoby szerszej analizy prawnej, której wniosek wcale nie przedstawia), to pozostawałoby to bez wpływu na wynik sprawy, gdyż spełnienie warunku z art. 29 ust. 2 pkt 2 nie uprawnia do emerytury bez jednoczesnego spełnienia warunku z art. 29 ust. 2 pkt 1. W tym ostatnim zakresie wiążą zaś ustalenia i ocena, że ostatnim ubezpieczeniem przed wnioskiem o emeryturę nie było ubezpieczenie pracownicze, lecz rolnicze (por. wskazany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2011 r., I UK 272/10).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie przepisów § 2, 12.2., 13.4. pkt 2 i § 19 rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.